

UITVOERING EERSTE DEEL OPGELEVERD

De Snelle Loop in De Peel herleeft

Temidden van het reconstructiegebied De Peel loopt de Snelle Loop: een doorsnee afwateringssloot. De kenmerken van de plek vragen echter om een andere aanpak. Is het mogelijk de Snelle Loop een plek te geven binnen de Reconstructie en Belvédère? Kortom, hoe kunnen cultuurhistorie, recreatie en landschapsbeeld naast ecologie ingezet worden bij de herinrichting van de Snelle Loop? Onderstaande auteurs spreken van een bijzonder project, dat goed als voorbeeld kan fungeren voor vergelijkbare projecten in het kader van de reconstructie.

In de jaren zestig veranderde het landschapsbeeld drastisch door de ruilverkavelingen. Kleinschalige elementen die het landschap identiteit gaven, verdwenen. Functies werden gescheiden en aangepast aan de eisen van de landbouw. Facetten als ecologie en landschap speelden een ondergeschikte rol. Daardoor verloor het landschap zijn identiteit; alles werd eenheidsworst. Dat gebeurde ook rond de Snelle Loop, een zijbeek van de Aa.

In het verleden was het landschap rond de Snelle Loop echter alles behalve saai. Het beekdal was duidelijk herkenbaar. De waterloop ontstond uit het samenkomen van verschillende kleine beekjes die bij de Peelrandbreuk ontspringen. Juist deze breukrand zorgde voor een bijzondere waterkwaliteit. Wist, ijzerrijke kwel, kwelde op uit de diepte

en creëerde in het beekdal een bijzonder milieu. Door deze nattigheid was het landschap zeer kleinschalig met elzensingels, broekbossen en tal van slootjes, haaks op het beekdal. De rijkdom aan flora en fauna was groot.

Niet alleen de natuur was bijzonder en dynamisch. Ook de mens had hier eigenaardige trekjes, waardoor een bijzondere invulling werd gegeven aan het begrip beek (of gracht). Omdat de beek sterk meanderde, veranderde steeds de grens tussen de gemeenten Gemert aan de ene zijde, en Bakel, Aarle, Rixtel, Beek en Donk aan de andere zijde. Dit zorgde regelmatig voor conflicten; men kon het niet verdragen als de grens iets op schoof. Ook het beheer van de beek zorgde voor conflicten. Daarom werd reeds in de 15e eeuw besloten de bestaande Snelle Loop te kanaliseren en

parallel hieraan een tweede loop aangelegd: de Walgraaf. Beide lopen werden van elkaar gescheiden door een wal. Zo werden grensconflicten vermeden.

Ook vandaag de dag nog komt plaatselijk wijst voor in het beekdal. Dit zorgt voor een hoge ecologische potentie. Voor de inrichting van het beekdal (lees: dal, een integrale inrichting van het complete landschap rond de beek in plaats van een standaard streefbeeld voor een watergang met diens oevers) is allereerst een integraal streefbeeld opgesteld.

Voor de ecologie zijn op basis van de eisen van gekozen gidssoorten uit de beekomgeving modellen opgesteld. Het betreft modellen, bouwstenen met randvoorwaarden, voor droge en natte verbindingzones en stapstenen. Gekozen gidssoorten zijn onder andere kamsalamander (stapsteen), winde (natte ecologische verbinding) en roodborsttapuit (droge ecologische verbinding). De modellen zijn vertaald naar principe-doorsneden voor de beekloop. Deze doorsneden bepalen uiteindelijk de inrichting van de beek.

Ook recreatie, waterberging en landschap (identiteit) zijn bij de studie integraal meegenomen. Belangrijke zaken hierbij zijn onder andere de herkenbaarheid en beleefbaarheid van het beekdal. De beek is meer dan een lijn in het landschap. Het geeft het landschap meerwaarde. De beek is de drager van het landschap. De verdwenen cultuurhistorische objecten zijn hierbij als pijlers ingezet.

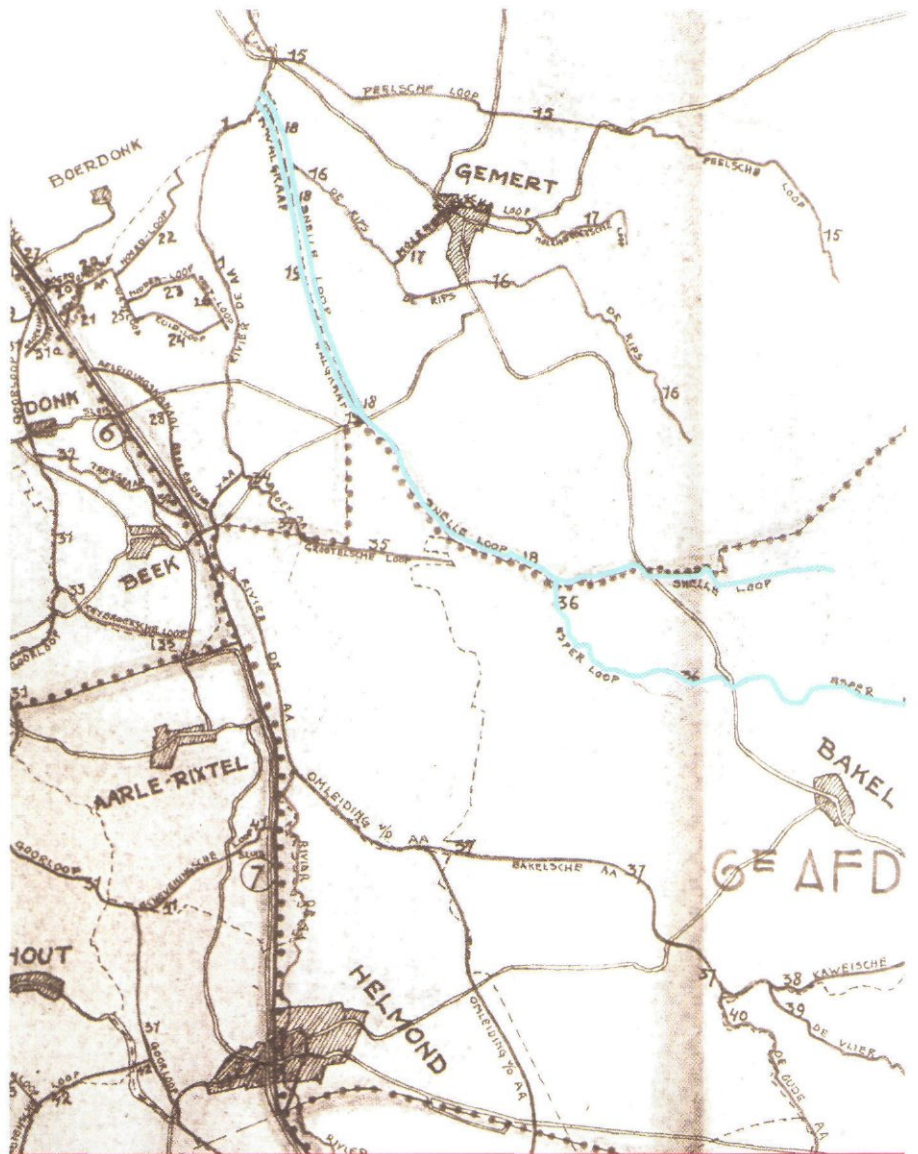
Het streefbeeld is na goedkeuring voor een deeltraject in een kort tijdsbestek uitgewerkt tot een technisch ontwerp. Het meest in het oog springende detail is het herstel van de dubbele loop. Na ongeveer 60 jaar is de oude situatie weer in ere hersteld. Daarbij heeft de dubbele loop niet alleen een cultuurhistorische betekenis, maar vooral ook een ecologische, recreatieve en waterbergende functie.

De Snelle Loop krijgt over de volledige lengte aan één zijde een ecologische, flauwe oever. Voor deze oplossing is gekozen, omdat meandering niet altijd wenselijk was vanuit cultuurhistorisch oogpunt en omdat de opnieuw in te richten ruimte niet meer bedroeg dan 25 meter (uitgezonderd enkele stapstenen). Door geaccidenteerd te graven is de rechte afwateringssloot toch getransfor-

Een natuurvriendelijke oever.

Is het mogelijk de Snelle Loop een plek te geven binnen de Reconstructie en Belvédère? Deze vraag kan met een volmondig ja beantwoord worden. Door een integrale aanpak en

Een historische kaart van de omgeving.

de studie te verbreden tot het complete beekdal met al zijn facetten is het gelukt

ecologie, cultuurhistorie, recreatie en waterberging met elkaar te combineren tot een spannend geheel. De verschillende facetten bijten elkaar niet, maar versterken elkaar. Zonder één van de facetten zou de Snelle Loop nooit zijn unieke, eigen metamorfose behaald hebben. Hiermee laat de herinrichting van de Snelle Loop zien dat de aanpassing van een watergang (vanuit watertechnische of ecologische motieven) goed past binnen het huidige reconstructiebeleid.

De integrale aanpak werd mede mogelijk gemaakt, omdat het plangebied valt binnen de Pilot Reconstructie gebied Gemert-Bakel. Nu de formule aantoonbaar geslaagd is, zou deze ook elders toegepast kunnen (of zelfs moeten) worden, om zo de gehele omgeving bij het project te betrekken en zo de identiteit van een gebied te versterken.

Bob Luijks, Paul van Zandvoort en Ben de Louw (Kragten Landschapsarchitectuur), Noud Kuijpers (Waterschap Aa en Maas)

De dubbele loop en de vispassage.